

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

This document, developed by young Gypsy/Roma/Traveller people from Scotland, Poland, Hungary, Bulgaria and Spain at the 'Getting it Right for Roma Seminar', June 2010, Montrose, Scotland, is a DRAFT common statement on the rights of young Roma people.

Done, in eleven languages, at Montrose, Scotland this 14th day of June 2010; we, *Article 12 in Scotland, Federacion Maranatha de Asociaciones Gitanos Spain, Roma People Association Poland, Open Society Institute Bulgaria and Pro-Cserehat Association Hungary*, hereby present it to young Gypsies/Roma/Travellers from across the world for comment, further development or ratification.

LANGUAGES**PAGES**

1.	ROMANES	1
2.	ENGLISH	3
3.	POLSKI	5
4.	MAGYAR	7
5.	БЪЛГАРСКИ	9
6.	DEUTSCH	11
7.	FRANÇAIS	13
8.	ESPAÑOL	15
9.	NEDERLANDS	17
10.	ITALIANO	19
11.	ROMÂNĂ	21

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

Początko

DAWA LIL KERDO SY PERDY TERNE ROMENDYR SZKOCJATYR,POLSKATYR, WENGRENDYR,BULGARIATYR I HISZPANIATYR PE SEMINARIUM GETTING IT RIGHT FOR ROMA, CZERWCO 2010, MONTROSE,SZKOCJA, SY PROJEKTO TERNE ROMENGE PAL ROMANE PRAWY.

DALE BUCIASA SYKAWAS TERNE ROMENGE CELE SWETOSTYR KAJ TE REKIREN DALE BUCIATYR,

---

JAME ROMA DZIA SYR JAWIR MANUSIA SY MEN PRAWO KE BEZPIECZENSTWO,KAJ TE NA JAWAS DYSKRYMINOWANA I TE MOGINAS JAMARO ROMANIPEN TE PRZECIUWEL PE JAWIR POKOLENIE

JAME PHENAS KAJ:

THEM MUSINEL TE ZAPEWNINEL:

1.SARE TERNE ROMENGE OCHRONA PERDY EMOCJONALNO I FIZYCZNO BUTY;

2.SARE ROMANE FAMILJENGE LACIO DZIPEN PERDY ZAPEWNIENIE KE CZYSTO PANIK,DOSTEPNO KE KANALIZCJA, KE LACIO HABEN I BEZPIECZNA NORMALNA KHERA;

3.SARE ROMENGE PRAWO KAJ PE PESKRY PHUW TE CIUWEL KER;

4.SASTYPEN I LACIO SAMOPOCZUCIO SARE TERNE ROMENGE PERDY ZAPEWNIENIE LENGE DOSTEPO KE ODPOWIEDNIO EDUKACJA I OPIEKA ZDROWOTNO;

5.SARE TERNE ROMENGE PRAWO KE WLASNO ZDANIO KAJ RAJA TE GINEN PE ROMANE ZDANIOSA.JAMARO PHENIBEN SY DZIA SAMO WAZNO SYR OPINIA JAWIR MANUSIENGRY;

6.SARE ROMNGE PRAWO KE BUCIA I LACIO WYNAGRODZENIE PAL DA SAMA BUCIA;

7.SARE ROMENGE DOSTEPO KE EDUKACJA I TYLKO ROMA DECYDYNEN PAL DAWA WYBORO I NIKON NA MOGINEL LEN TE ZMUSINEL KE DA BUTY;

8.SARE THEMA MUSINEN TE UZNAINEL JAMARO ROMANIPEN.

KERDO DRE MONTROSE , SAZKOCJA 14 CZERWCO 2010

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

Introduction

This document, developed by young Gypsy/Roma/Traveller people from Scotland, Poland, Hungary, Bulgaria and Spain at the 'Getting it Right for Roma Seminar', June 2010, Montrose, Scotland, is a DRAFT common statement on the rights of young Roma people.

We hereby present it to young Gypsies/Roma/Travellers from across the world for comment, further development or ratification.

Considering the Universal Declaration of Human Rights' recognition that all human beings are born free and equal in dignity and rights and recognising Gypsy/Roma/Traveller young people have the right to live a safe and secure life free from discrimination, participate in democratic decision making processes and practice the traditions, religion, language and culture of their families and communities; we declare the following:

States have a duty to ensure:

1. All Gypsy/Roma/Traveller young people are protected from physical and emotional abuse or harm;
2. All Gypsy/Roma/Traveller families live with dignity by ensuring equal access to clean water, sanitation, nutritious food and safe, warm and secure homes;
3. All Gypsy/Roma/Traveller families have the right to purchase, and build appropriate dwellings on, their own land;
4. The good health and wellbeing of all Gypsy/Roma/Traveller young people through the development and provision of accessible health education and health care appropriate to the needs and lifestyles of Gypsy/Roma/Traveller people;

5. All Gypsy/Roma/Traveller young people have the right to decision making powers and the right to be represented at all levels of society. This includes the right to express their views and opinions and to have these views and opinions taken into account, acted upon and recognised as valued contributions and the right to be informed of the impact their decision making powers have had at local and national levels. These views and opinions must carry the same weight and importance as the views and opinions of the majority;

6. All Gypsy/Roma/Traveller people of working age and ability have the right to fair and equal access to work opportunities and equal pay for equal work;

7. All Gypsy/Roma/Traveller people have equal access to all formal and non formal education services and establishments and that any educational segregation by ethnicity, religion or other grounds should be by individual informed choice not by force or obligation;

8. The development of any inter regional or national policy and practice is cultural relative; thus recognising the diversity of Gypsy/Roma/Traveller communities within individual States, Regions and Continents.

Done at Montrose, Scotland this 14th day of June 2010

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

Wprowadzenie

Ten dokument, utworzony przez młodych Cyganów/Romów/Podróżników ze Szkocji, Polski, Węgier, Bułgarii i Hiszpanii na seminarium "Getting it Right for Roma", czerwiec 2010, Montrose, Szkocja, jest projektem powszechnego oświadczenia praw młodych Romów.

Tym sposobem przedstawiamy go młodym Cyganom/Romom/Podróżnikom z całego świata do komentowania, dalszego rozwijania lub zatwierdzenia.

Z uwagi na uznanie przez Powszechną Deklarację Praw Człowieka wszystkich ludzi urodzonych jako wolnych, równych co do godności i praw i uznając iż młodzi Cyganie/Romowie/Podróżnicy mają prawo do bezpieczeństwa i ochrony życia, życia wolnego od dyskryminacji, uczestnictwa w podejmowaniu demokratycznych decyzji i praktykowania tradycji, religii, języka i kultury ich rodzin i społeczności oświadczamy co następuje:

Państwo ma obowiązek zapewnić:

1. Wszystkim młodym Cyganom/Romom/Podróżnikom ochronę przed fizyczną i emocjonalną obrazą i szkodą;
2. Wszystkim Cygańskim/Romskim/Podróżniczym rodzinom godne życie poprzez zapewnienie równego dostępu do czystej wody, sanitariów, pożywnych posiłków i bezpiecznych ciepłych i chronionych domów;
3. Wszystkim Cyganom/Romom/Podróżnikom prawo do nabycia oraz wybudowania odpowiedniego mieszkania na swojej ziemi;
4. Zdrowie i dobre samopoczucie wszystkim młodym Cyganom/Romom/Podróżnikom poprzez rozwój i zapewnienie dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej odpowiedniej do potrzeb i stylu życia Cyganów/Romów/Podróżników;

5. Wszystkim młodym Cyganom/Romom/Podróżnikom prawo do podejmowania decyzji oraz prawo do bycia reprezentowanym na wszystkich szczeblach społecznych. Co obejmuje prawo do wyrażania swoich poglądów i opinii i uwzględnienia tychże poglądów i opinii, kierowanie się nimi i uznanie ich za wartościowy wkład oraz prawo do otrzymania informacji na temat wpływu ich decyzji na lokalnym i narodowym poziomie. Te poglądy i opinie muszą mieć równą wagę z poglądami i opiniami większości;

6. Wszystkim Cyganom/Romom/Podróżnikom w wieku produkcyjnym i zdolnym do pracy prawo do uczciwego i równego dostępu do możliwości podjęcia pracy i równego wynagrodzenia za tę samą pracę;

7. Wszystkim Cyganom/Romom/Podróżnikom równy dostęp do wszystkich formalnych i nieformalnych usług edukacyjnych i instytucji oraz że każda segregacja edukacyjna na gruncie etnicznym, religijnym lub innym powinna być indywidualnym świadomym wyborem, a nie przymusem lub obowiązkiem;

8. Rozwój między-regionalnej lub -narodowej polityki jest zależny kulturowo; dlatego też uznanie różnorodności Cygańskich/Romskich/Podróżniczych społeczności w poszczególnych państwach, regionach oraz kontynentach.

Wykonane w Montrose, Szkocja, 14 czerwca 2010

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

Bevezetés

A jelen okirat a roma származású fiatalok jogainak közös nyilatkozatának ELSŐ VÁLTOZATÁT tartalmazza, amelyet a Skóciából, Lengyelországból, Magyarországról, Bulgáriából és Spanyolországból érkezett roma fiatalok állítottak össze a „Getting it right for young Gypsies/Roma/Tavellers” szeminárium keretein belül, mely 2010 júniusában Montrose-ban, Skóciában került megrendezésre.

Ezt a dokumentumot világszerte a fiatal romák elé terjesztjük véleményezésre, továbbfejlesztésre vagy jóváhagyásra.

Figyelembe véve az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, mely szerint minden ember szabadnak, egyenlő méltósággal és jogokkal születik, továbbá elismerve, hogy a roma fiataloknak joga van a hátrányos megkülönböztetés nélküli biztonságos és nyugodt életre, a demokratikus döntési folyamatokban való részvételre, továbbá hagyományaik, vallásuk, nyelvük illetve családi és közösségi kultúrájuk gyakorlására; ezek megvalósítása érdekében a következőket jelentjük ki:

Az államok felelőssége, hogy biztosítsa:

1. Minden roma származású fiatalnak joga van fizikai és érzelmi visszaéléssel vagy bántalmazással szembeni védelemre;
2. Minden roma családnak joga van az emberi méltóságnak megfelelően élni, és az ehhez szükséges tiszta vízhez, közművesítéshez, tápláló élelemhez, meleg és biztonságos otthonhoz egyenlő mértékben hozzáférni;
3. Minden roma családnak joga van megfelelő földtulajdont vásárolni és azon alkalmas lakóhelyet építeni;
4. A fiatal romák egészségének és jólétének biztosítása, az egészségügyi képzések és ellátások fejlesztésével és szolgáltatások elérhetővé tételével, a roma származású emberek szükségleteinek és életmódjának figyelembe vételével;

5. Minden roma fiatalnak joga van a társadalom minden szintjén való jogi és egyéb szükséges képviselőihez. Ez magában foglalja a szólásszabadsághoz való jogot, ahhoz, hogy ezek elismerést és érvényt szerezzenek. A roma fiataloknak joguk van az ügy kimeneteléről és minden lépéséről értesülni. Ezen álláspontok és vélemények ugyanolyan súllyal és jelentőséggel kell bírjanak mint a többségi társadalom álláspontja és véleménye;

6. Minden aktív életkorú és munkaképes roma származású embernek joga van a munkavállalásra pártatlan és egyenlő esélyekkel, továbbá joga van, hogy egyenlő munkáért egyenlő fizetésben részesüljön;

7. Minden roma származású embernek joga van minden iskolai és iskolán kívüli oktatáshoz. Mindennemű etnikai, vallási vagy egyéb okbeli megkülönböztetésen alapuló oktatásban való részvételnek, a megfelelően tájékozott egyén szabad választásának kell lennie, ellentétben a kényszerrel és kötelező jelleggel;

8. Bármely regionális vagy országos politika és gyakorlat fejlesztése a kulturális összefogás jegyében történjen, ily módon elismerve a roma közösségek sokszínűségét az egyes államokban, régiókban és kontinenseken.

Kelt Skóciában, Montrose városában 2010. június 14-én

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

Въвеждане

Настоящият документ е разработен от млади роми от Шотландия, Полша, Унгария, България и Испания по време на Семинар за правата на ромите, проведен през месец Юни 2010 в Монтроус, Шотландия за създаване на Обща декларация за правата на младите роми.

Представяме този документ на всички млади роми от цял свят за коментари, допълнение или ратификация.

Позовавайки се на Всеобщата декларация за „Правата на човека,, която гласи, че „всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права и признаване на правото на младите роми да живеят в сигурна и безопасна среда без дискриминация, да участват демократично в процеса на вземане на решения , да представят свободно своите традиции, религия, език и култура на своите предци, ние заявяваме следното:

Държавите имат задължение да осигурят:

1. Всички млади роми да са защитени от физическо и психическо насилие;
2. Всички ромски семейства да живеят с достойнство, като се гарантира техният достъп до вода, хигиенична и здравословна храна, удобни и безопасни жилищни условия;
3. Всички ромски семейства имат право да закупят и изградят подходящи за тях жилища на собствена земя;
4. Свободен достъп до здравно образование и здравни грижи, съответващи на нуждите и начин на живот на ромите за осигуряване на добро здравословно състояние;
5. Всички млади роми имат право да участват във вземането на решения, да бъдат представяни на всички нива в обществото като това включва правото да изразяват свободно своето мнение , да предприемат действия, базирани на техните становища и да бъдат информирани за оказаното въздействието на техните решения. Тяхното мнение трябва да има същата тежест и важност като на хората от мнозинството;

6. Право на справедлив и равен достъп до работни места и справедливо заплащане на всички роми в трудоспособна възраст;
7. Право на равен достъп до формално и неформално образование на всички млади роми и всяка образователна сегрегация по етнически произход, религия или други съображения трябва да бъде по желание, а не със сила или по задължение;
8. Развитие на регионални или национални политики и практики, което е културно обусловено. По този начин ще се гарантира разнообразието на ромската общност във всяка страна, регион и континент.

Съставено в Монтроуз, Шотландия този 14-ия ден на 06 2010

GETTING IT RIGHT FOR YOUNG GYPSIES/ROMA/TRAVELLERS

Einführung

Dieses Papier wurde von junge Roma aus Schottland, Polen, Ungarn, Bulgarien und Spanien entwickelt. Es ist ein Entwurf von einem gemeinsamer Protokoll über der Rechten der junge Roma.

Wir überreichen unser Papier an alle junge Roma auf der ganzen Welt um Kommentar, weiter entwicklung oder ratification zu machen.

Die "Universal Declaration of Human Rights" erkannte an, dass jeder Mensch Frei geboren ist. Jeder Mensch ist gleich mit Würde und Rechten. Junge Roma haben das Recht in sicherheit zu leben. Das heist, ohne Diskriminierung, mit der möglichkeit mit Demokratische entscheidungen teilzunehmen. Junge Roma müssen die möglichkeit die Traditione, Religion, Sprache und Kultur ihrer Familien und Gemeinde zu üben haben. Wir erklären den folgenden Posten:

1. Staaten müssen sichern, dass alle junge Roma vor körperliche und emotionale Missbrauch geschützt sind;
2. Alle Roma Familien dürfen mit Würde leben. Sie müssen gleiche Zugang zu saubere Wasser, sanitäre Anlagen, nahrhaftes Essen und sichere, warme Häuser haben;
3. Alle Roma Familien haben das Recht Land zu kaufen. Sie haben auch das Recht geeignete Wohnungen auf ihrem Land zu bauen;
4. Staaten müssen sichern der Gesundheit und Wohlergehen aller junge Roma, durch die Entwicklung und Beschaffung zugängliche Gesundheitsbildung und Gesundheitswesen, die für die Bedürfnis und Lifestyles des Romas passende ist;
5. Alle junge Roma haben das recht Entscheidungsträger zu sein. Sie haben auch das Recht in jeder Teil Gesellschaft, Darstellung zu haben. Sie haben das Recht ihrer Ansichten zu ausdrücken. Ihrer Ansichten müssen gehört werden und die Ansichten müssen für ihre Wichtigkeit anerkannt warden;
6. Alle Roma haben das Recht gleiche zugang zu gute Arbeitstandard und gleiche Lohn zu haben;

7. Alle Roma müssen gleichen Zugang zu allen formellen und informellen Bildung haben. Trennung wegen Religion oder ethnischer Gründe sollen auf freiwilliger Basis kommen, nicht durch Gewalt oder Verpflichtung;
8. Die Entwicklung internationaler Linien ist kulturell relativ. Das heißt, dass die Vielfalt der Roma in verschiedenen Staaten, Regionen und Ländern anerkannt werden muss.

Montrose, Schottland 14. Juni 2010

LES JEUNES ROMA/TSIGANES/VOYAGEURS DEVIENNENT L'EN AVOIR DROIT

Introduction

Ce document a été développé par jeunes Roma/tsiganes/voyageurs d'Écosse, Pologne, Hongrie, Bulgarie et Espagne durant séminaire "Getting it Right for Roma Seminar" en juin 2010, Écosse, et seulement l'annonce dans la forme d'ébauche sur les droits des jeunes Roma.

Ainsi nous nous soumettons aux jeunes Roma/tsiganes/voyageurs du monde entier à le commenter, plus développer ou ratification.

En tenant compte de la **Déclaration universelle des droits** de l'homme qui dit que tous les êtres humains naissent libres et égaux en dignité et en droits et reconnaît les droits des Roma/tsiganes/voyageurs à la vie en sécurité et garantit la vie sans la discrimination, participation au processus de prendre la décision et aussi pratiquer la tradition, religion, langue et culture de leurs familles et communautés.

Nous déclarons que:

L'états deviennent assurer :

1. La protection tous les Roma/tsiganes /voyageurs devant abus physique et émotionnel abus ;
2. Tous les Roma/tsiganes/voyageurs avaient droit à la vie digne par en garantissant accès égal à l'eau propre, canalisation, nutriments convenables et les habitations de sûreté et chauffage ;
3. Tous les Roma/tsiganes/voyageurs avaient droit à acquérir et construire demeure appropriée sur propre terre ;
4. La nécessité de garantir le bien soigné salubre et accessible à l'éducation médicale pour les jeunes Roma/Tsiganes/voyageurs adéquat pour les besoins et style de vie des Roma/tsiganes/voyageurs ;
5. Tous les jeunes Roma/tsiganes/voyageurs avaient droit à prendre les décisions sur les affaires qui concernent à eux-mêmes et aussi ils deviennent être représentés sur tous les niveaux de la vie sociale. Cela comprends le droit à exprimer leur points de vue et les opinions qui deviennent être considérés comme les mêmes valeureux que ceux de la société majeure ;

6. Tous les jeunes Roma/tsiganes/voyageurs a l'âge de la production avaient le droit a égal accès au marche du travail et équitable rémunération pour leur travail ;
7. Tous les jeunes Roma/tsiganes/voyageurs avaient droit à accès a toutes les formes de la éducation formel et non-formel. Il est interdit de ségrégation éducationnel a cause d'ethnicité, religion et les autres éléments ;
8. La nécessite de la reconnaissance de la diversité de la Roma/tsigane/voyageurs communauté par les tous les pays, régions et continents.

a été fait a Montrose 14 juin 2010

ALCANZANDO DERECHOS PARA LA JUVENTUD GITANA, ROMANI, VIAJERA

Introduccion

Este documento, desarrollado por jovenes gitanos, romani, viajeros de Escocia, Polonia,Bulgaria,Hungria y Espana en el seminario “Alcanzando Derechos para la Juventud Gitana, Romani,Viajera”, en Junio de 2010, en Montrose (Escocia), es el borrador del futuro documento oficial en favor de los derechos de la juventud Romani.

Presentamos este documento a la juventud Gitana, Romani, Viajera de todo el mundo con el objetivo de comentar, promover un mayor desarrollo o ratificacion.

Considerando la “Declarando Universal de los Derechos Humanos”, la cual reconoce que todos los seres humanos nacen en libertad e igualdad en terminos de dignidad y derechos y reconociendo que la juventud Gitana, Romani, Viajera tiene derecho a vivir de manera segura, libre de discriminacion, participando en procesos democraticos de tomas de decisiones y llevando a la practica las tradiciones, religion, lengua y cultura de sus familias y comunides, declaramos lo siguiente:

Los siguientes principios tienen el deber de garantizar:

1. La juventud Gitana, Romani, Viajera es protegida de toda forma de abuso o dano, ya sea fisico o emocional;
2. Toda familia Gitana, Romani,Viajera vive con dignidad, asegurando igual acceso a agua potable y limpia, sanidad, comida y a un hogar seguro;
3. Toda familia Gitana, Romani,Viajera tiene el derecho a comprar, construir y poseer una vivienda propia;
4. Buena salud y bienestar de todo joven Gitano, Romani, Viajero a traves del desarrollo y provision de una educacion sanitaria apropiada para todas las necesidades y estilos de vida de la comunidad Gitana,Romani,Viajera;
5. Todo joven Gitano, Romani,Viajero tiene poder en la toma de decisiones y el derecho a ser representado en todos los niveles de la sociedad. Esto incluye el derecho a expresar sus puntos y opiniones y a que estos sean tomados en cuenta y reconocidos como contribuciones validas, asi como el derecho a ser informado del impacto que este poder de toma de decisiones ha tenido a nivel local y nacional. Estos puntos de vista y opiniones deben tener el mismo peso e importancia que los puntos de vista y opiniones de la mayoria;

6. Todo joven Gitano, Romani, Viajero en edad de trabajar y con edad para ello tiene derecho a un justo acceso al trabajo y a ser pagado un mismo salario por un mismo trabajo;
7. Todo joven Gitano, Romani, Viajero tiene el derecho de un igual acceso a los servicios educativos, tanto de educación formal como no formal, sin ser objeto de discriminación por razón de raza o etnia u otros motivos. Debe ser informado por elección propia y no por fuerza u obligatoriamente;
8. El desarrollo de cualquier política intercomunitaria o nacional, así como la práctica de la misma, es culturalmente relativa, reconociendo la diversidad de las comunidades Gitanas, Romani, Viajeras de los estados individuales, regiones y continentes.

Elaborado en Montrose, Escocia, el 14 de Junio de 2010.

RECHT MAKEN VOOR JONGE ZIGEUNERS/ROMA/TRAVELLERS

INLEIDING

Jonge zigeuners/Roma/Travellers afkomstig uit Schotland, Polen, Hongarije, Bulgarije en Spanje hebben dit document ontwikkeld, tijdens het “Recht maken voor jonge zigeuners/Roma/Travellers” seminar in June 2010 in Montrose, Schotland. Dit document is het EERSTE ONTWERP van een gezamenlijke verklaring van de rechten van jeugdige Roma mensen.

Hierbij bieden wij het dokument aan voor jonge Zigeuners/Roma/Travellers – vanuit alle landen van de wereld - voor verdere aanmerkingen, ontwikkeling of goedkeuring.

Gezien dat de Declaratie van Universele Mensenrechten erkent, dat alle mensen zijn vrij geboren, hebben gelijke waarde en rechten; en in acht genomen dat jonge Zigeuners/Roma/Travellers hebben de recht tot een veilig en zeker bestaan, vrij van discriminatie, en hebben het recht om in deel te nemen in democratische beslissing-processen, en hebben het recht om de tradities, religie, taal en cultuur van hun families en gemeenschappen uit te oefenen ; wij verklaren het volgende:

Landen zijn verlicht om te verzekeren:

1. Dat ieder jonge Zigeuner/Roma/Traveller is beschermd van psychische en emotionele misbruik;
2. Dat alle Zigeuner/Roma/Traveller gezinnen kunnen een waardevol leven leiden, doordat zij verzekerd zijn van gelijke toegang tot schoon water, sanitaire voorzieningen, goede voeding, warme en veilige huizen;
3. Dat ieder Zigeuner/Roma/Traveller gezin heeft de recht tot koop en het bouwen van redelijke behuizing op hun eigen grond;
4. De goede gezondheid en welbehagen van alle jonge Zigeuner/Roma/Traveller mensen door ontwikkeling en toegang tot gezondheids-onderwijs en gezondheidszorg, welke voldoet aan de behoeftes en de levensstijl van Roma mensen;

5. Dat alle jonge Zigeuners/Roma's/Travellers hebben het recht om beslissingen te nemen, en om te vertegenwoordigd te worden op alle niveau's van de samenleving. Dit houdt in, om hun ideeën en meningen te mogen uitdrukken, dat deze ideeën in meningen in acht worden genomen, en worden erkend als waardevolle bijdrage. Verder hebben zij het recht om geïnformeerd te worden over het plaatselijk, regional of national invloed van hun beslissingen. Deze ideeën en meningen moeten het zelfde gewicht en belang hebben als de ideeën en meningen van het meerderheid;

6. Dat alle Zigeuner/Roma/Traveller mensen van werkleeftijd en werkvermogen hebben het recht om gelijke toegang tot werk, en gelijke betaling voor het zelfde werk;

7. Dat alle Zigeuner/Roma/Traveller mensen hebben gelijke toegang tot formaal en niet-formaal onderwijs-services en instituties. Verder, dat alle vorm van verdeeldheid op basis van ethnische, religieuze of op andere gronden, zou alleen op basis van individueel, en op grond van goed geïnformeerde keuze kunnen gebeuren, en beslist niet op grond van dwang of verplichting;

8. De ontwikkeling van enige interregionaal of nationaal politiek en praktijk, is maatchappelijk relatief. Dat betekent dat de individuele landen, regio's, en werelddelen de behoeften van de verschillende Zigeuner/Roma/Traveller gemeenschappen in acht moeten nemen.

Gedaan in Montrose, Schotland, 14 juni, 2010

COME TI GIUSTO PER GIOVANI VIAGGIATORI ROMA ZINGARI

Introduzione

Questo documento, redatto dai Giovani Nomadi e Rom di Scozia, Polonia, Ungheria, Bulgaria e Spagna, al "Getting it right for Rom Seminar", Giugno 2010, Montrose, Scozia, è una bozza della Dichiarazione sui Diritti dei Giovani Rom.

Si presenta il documento ai Giovani Nomadi e Rom da tutto il mondo per ricevere commenti, ulteriori notifiche e ratifiche.

Considerando che la Dichiarazione Universale dei Diritti Umani riconosce che tutti gli esseri umani nascono liberi ed uguali in dignità e diritti e che i Giovani Nomadi e Rom hanno il diritto di vivere una vita sicura, libera da discriminazioni, prendere parte ai processi democratici, tramandare le loro tradizioni, praticare la loro religione, parlare la loro lingua e coltivare la cultura delle loro famiglie e comunità, si dichiara che:

I Paesi hanno il dovere di assicurare:

- 1) Che tutti i Giovani Nomadi e Rom siano protetti da qualsiasi forma di abuso o danno fisico e psicologico;
- 2) Che tutte le Famiglie Nomadi e Rom vivano con dignità e che per questa ragione sia loro assicurato un ugualitario accesso ad acqua potabile, misure igieniche, cibo sano e nutriente ed alloggi caldi e sicuri;
- 3) Che tutte le famiglie Nomadi e Rom godano del diritto di acquisto e costruzione di dimore sulle terre di loro proprietà;
- 4) Che tutti i Giovani Nomadi e Rom godano di buone condizioni igieniche e di salute, attraverso lo sviluppo e la provvigione di una educazione sanitaria appropriata allo stile di vita delle popolazioni nomadi e rom;

- 5) Che tutti i Giovani Nomadi e Roma abbiano il diritto di prendere parte alle decisioni politiche e di essere rappresentati a tutti i livelli sociali. Ciò include il diritto di pensiero ed opinione, che devono essere tenuto presenti, messi in pratica e riconosciuti come contributo di valore e il diritto di essere informati circa l'impatto che le loro decisioni hanno provocato a livello locale e nazionale. I loro pensieri ed opinioni devono essere considerati di uguale peso ed importanza rispetto a quelli degli altri cittadini;
- 6) Che tutte le persone nomadi e Rom in età da lavoro abbiano pari opportunità lavorative ed un ugualitario accesso al lavoro;
- 7) Che tutte le persone nomadi e Rom abbiano diritto ad avvalersi di tutti i servizi di educazione formale e non formale e che qualsiasi tipo di segregazione educativa dovuta all'etnia, alla religione o ad altri fattori sia il risultato di una scelta individuale e non forzata o imposta;
- 8) Che l'adozione di qualsiasi altra politica regionale o statale sia relativa alla cultura; così come il riconoscimento della diversità delle Comunità Nomadi e Rom all'interno dei singoli Stati e Continenti.

Fatto a Montrose, in Scozia questo giorno 14 giugno 2010

SĂ NE CUNOAȘTEM DREPTURILE DOCUMENT DEDICAT TINERILOR GYPSY/ROMA/TRAVELLER

INTRODUCERE

Acest document a fost redactat de tineri Gypsy/Roma/Traveller din Scoția, Polonia, Bulgaria, Ungaria și Spania în cadrul seminarului 'Getting it Right for Roma' ce a avut loc în Montrose (Scoția) în iunie 2010.

Documentul reprezintă doar schița unui proiect mai amplu legat de drepturile tinerilor Roma. Dorim să facem cunoscută schița documentului nostru tinerilor Gypsy/Roma/Traveller din lumea întreagă în speranța că, contribuțiile voastre ne vor ajuta să dezvoltăm și să rectificăm acest document.

În conformitate cu Legea Universală a Drepturilor Omului, toate ființele umane se nasc libere și cu drepturi egale. În acest context dorim să subliniem următoarele: tinerii Gypsy/Roma/Traveller au dreptul la o viață fără discriminare, au dreptul să participe la procesele de luare a deciziilor democratice; au dreptul să își practice tradițiile și religia; au dreptul să își vorbească limba și să trăiască după normele familiale și ale comunității din care fac parte. Astfel noi declarăm:

Fiecare stat este obligat să asigure că:

1. Toți tinerii Gypsy/Roma/Traveller sunt protejați de orice formă de abuz fizic sau emoțional;
2. Toate familiile Gypsy/Roma/Traveller trăiesc cu demnitate și au acces la apă potabilă, condiții salubre de trai, mâncare, case confortabile și sigure;
3. Toate familiile Gypsy/Roma/Traveller au dreptul să achiziționeze și să construiască așezăminte pe proprietatea personală;
4. Toți tinerii Gypsy/Roma/Traveller au dreptul la o viață sănătoasă și la dezvoltare personală. Acestea trebuie asigurate prin accesul la educație și la ajutor sanitar potrivit nevoilor și stilului de viață al comunităților Gypsy/Roma/Traveller;

5. Toți tinerii Gypsy/Roma/Traveller au dreptul de a lua decizii la nivel instituțional și de a fi reprezentați la toate nivelurile societății. Aceasta include atât dreptul de exprimare și recunoaștere a părerilor proprii cât și dreptul ca aceste păreri să fie evaluate drept contribuții de valoare, cu impact local sau național. Valoarea și impactul acestor păreri trebuie să fie evaluat după aceleași criterii aplicate populației majoritare;

6. Toți Gypsy/Roma/Traveller apti de muncă au drepturi egale atât la accesarea locurilor de muncă cât și la plata salarială;

7. Toți Gypsy/Roma/Traveller au acces egal la toate formele de învățământ. Orice formă de segregare din motive etnice, religioase, etc, trebuie făcută din alegere personală bine informată nu prin forță sau impunere;

8. Demararea unor politici inter-regionale sau naționale sunt legate de diferitele realități culturale; de aceea susținem recunoașterea diversității comunităților Gypsy/Roma/Traveller ca părți integrante ale anumitor regiuni, state, continente.

Montrose (Scoția) 14 iunie 2010